

BISTVENE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA O SODNEM VARSTVU IMETNIKOV PODREJENIH OBVEZNOSTI BANK

- **Predmet sodne presoje:** Predmet spora je opredeljen kot spor o upravičenosti do povrnitve škode. Do nje so nekdanji imetniki upravičeni, če je škoda, ki je nastala zaradi učinkov izrednega ukrepa, višja, kot bi bila v primeru, če izredni ukrep ne bi bil izrečen. Predmet sodne presoje tako ne bo vprašanje veljavnosti odločb Banke Slovenije (BS), saj so skladno z odločbo ustavnega sodišča člani, ki so urejali pravico do izpodbijanja odločb BS, skladni z ustavo.

- Predlog zakona predvideva **odškodninsko sodno varstvo** nekdanjih imetnikov izbranih kvalificiranih obveznosti bank.

- **Postopek:** Postopek, ki bo tekel v skladu s tem zakonom, se bo vodil po pravilih pravdnega postopka. Če ni v predlogu zakona določeno drugače, se uporablja zakon o pravdnem postopku (ZPP) po pravilih za gospodarske spore.

- **Pravica do odškodnine:** Iz besedila 350.a člena zakona o bančništvu (ZBan-1) in iz vprašanja, ki je bilo bistveno za odločitev ustavnega sodišča, izhaja, da so nekdanji imetniki upravičeni do odškodnine, če so bili zaradi odločbe BS na slabšem, kot bi bili, če odločbe ne bi bilo. Pravica do odškodnine ni odvisna niti od tega, ali je za slabšo obravnavo nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti kdo kriv, niti od osebnih okoliščin nekdanjega imetnika (tožnika).

Da vprašanje pravice do odškodnine ni odvisno od tega, ali je nastala škoda posledica protipravnega ravnanja (ali krivde) BS, izhaja tudi iz odločbe ustavnega sodišča, ki je zapisalo: »Šlo je očitno za posebej urejeno odškodninsko odgovornost ...«. Povedano drugače – v tem postopku se bo ugotavljalo le, ali je škoda nastala (tj. ali so tožniki na slabšem, kot bi bili, če izredni ukrep ne bi bil izrečen). Ne bodo se presojali vsi elementi odškodninske odgovornosti (ki morajo biti kumulativno izpolnjeni – protipravnost, škoda, vzročna zveza, krivda), kot to sicer splošno velja po pravilih odškodninskega prava.

- **Rok za vložitev tožbe** je tri mesece od uveljavitve zakona in najkasneje v devetih mesecih od uveljavitve zakona, torej šest mesecev. Zamik vložitve tožbe je potreben zaradi nekaterih opravil, npr. nadgraditve sodnega vpisnika (avtomatsko združevanje, priprava obrazcev, dostop do podatkov). Tožba se vložijo proti BS.

- **Postopek izračuna in izplačila odškodnine:** Ker je v postopkih, ki bodo tekli v skladu s tem zakonom, pričakovano veliko število tožnikov, bo sodišče odločilo z ugotovitveno sodbo. Če ugotovi upravičenost do povračila škode, ugotovi tudi, kakšna bi bila pravilna obravnava posameznega reda kvalificiranih obveznosti. Sodišče ne bo določalo višine odškodnine za vsakega posameznega tožnika, saj bi to nesorazmerno podaljšalo postopke. Odškodnina se izračuna in izplača v postopku, ki ga določa ta predlog zakona.

Tožniki bodo z vlogo zahtevali izplačilo odškodnine pri BS. Ta bo odškodnino za vsakega posameznega tožnika izračunala na podlagi sodbe sodišča in »formule«, ki je določena v predlogu zakona. Izračun odškodnine je matematična operacija, zato je višina morebitne odškodnine določljiva in objektivno preverljiva. BS bo v odločbi izračunala višino odškodnine, ki naj se izplača posameznemu tožniku (upravičencu). Zoper to odločbo je možna pritožba na ministrstvo za finance in nato tudi upravni spor. Po pravnomočnosti odločbe o izračunu odškodnine sledijo izplačila BS.

Kako se izračuna odškodnina? Poenostavljeno povedano se odškodnina, ki se izplača vsakemu posameznemu imetniku, določi kot seštevek višine oškodovanja (»nadomestila«) za kvalificirano obveznost, ki je prenehala, ter znesek obresti, ki v skladu s predlogom zakona pripade nekdanjemu imetniku.

- **Republika Slovenija (RS) začasno zagotovi denarna sredstva za izplačilo morebitnih odškodnin:** Ker se v postopku ne ugotavlja, ali je škoda nastala kot posledica protipravnega ravnanja BS (oziroma njene krivde), bi v primeru, ko bi BS morala plačati odškodnino ne glede na krivdo, lahko prišlo do kršitve prepovedi monetarnega financiranja. To prepoved določa 123. člen pogodbe o delovanju EU, kar pomeni, da centralna banka ne sme financirati delovanja države. Če bi morala BS kriti škodo, ki je ni zakrivila (če je ravnala v skladu s standardi, ki jih za njeno delovanje zahteva zakon,

je delovala zakonito), bi to pomenilo, da plača dolg, ki ni in zato tudi ne bi smel biti njen. To pa bi bilo sporno z vidika prepovedi monetarnega financiranja.

Da bi se izognili kršitvi prepovedi monetarnega financiranja, je določeno, da odškodnino izplača BS, RS pa ji začasno zagotovi denarna sredstva v višini morebiti ugotovljene odškodnine. BS in RS z dogovorom, ki ga skleneta v roku treh mesecev od uveljavitve zakona, uredita vsa tehnična vprašanja, ki so povezana z začasno zagotovitvijo denarnih sredstev.

Da pa RS ne bi plačala nečesa, za kar je kriv nekdo drug, zakon določa, da ji BS povrne tisti del začasno zagotovljenih denarnih sredstev, ki predstavljajo plačilo za škodo, ki je nastala, ker BS in osebe, ki so delovale na podlagi pooblastila BS, pri izreku izrednega ukrepa niso delovale s skrbnostjo dobrega strokovnjaka, pri čemer mora v primeru spora ustreznost in pravilnost svojega delovanja dokazati BS.

• **Združevanje postopkov:** Zakon določa, da sodišče združi za skupno obravnavo vse tožbe, ki so vložene v povezavi s posamezno banko (oz. odločbo BS). Velja namreč, da je spor o pravici do odškodnine za imetnike enakih kvalificiranih obveznosti v posamezni banki mogoče rešiti samo na enak način za vse in da se pravice nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti posamezne banke opirajo na bistveno istovrstno dejansko (in enako pravno podlago).

Sodišče, ki vodi postopek, v katerem je pred uveljavitvijo tega zakona vložen tožbeni zahtevek za povračilo škode, ki naj bi nastala zaradi izreka izrednega ukrepa, se v dveh mesecih po uveljavitvi tega zakona po uradni dolžnosti izreče za nepristojno za odločanje o tem tožbenem zahtevku in ga odstopi pristojnemu sodišču.

• **Zaradi hitrosti in ekonomičnosti postopka je predlagana kolektivnost postopka odločanja o pravilni obravnavi kvalificiranih obveznosti:** Tako je določeno, da se postopki, ki tečejo v skladu s tem zakonom, združijo in da sodišče izda za vse tožbe, ki so vložene na podlagi predloga zakona in se nanašajo na izredni ukrep, ki je bil izrečen s posamično odločbo BS, eno sodbo.

• **Dostop do informacij:** Predlog zakona predvideva dvostopenjski dostop do informacij. BS bo morala po uveljavitvi zakona za vsako banko, v kateri je bil izrečen izredni ukrep, na svoji spletni strani objaviti odločbo, s katero je bil izrečen izredni ukrep, in dokumente, iz katerih je razvidna vsebina pogodbenega razmerja med BS in osebo, ki je izdelala ocene vrednosti sredstev banke. Pri tem bo prikrila zaupne podatke in poslovne skrivnosti.

Ob tem naj poudarimo, da odločba ustavnega sodišča ne zahteva brezpogojne in neselektivne javne objave vseh dokumentov in podatkov. Zaradi varovanja osebnih ali zaupnih podatkov ali poslovnih skrivnosti, ki jih dokumenti vsebujejo, so ti zato dostopni prek sodišča, na kar je v opombi pod črto opozorilo tudi ustavno sodišče.

Pravočasen in primeren dostop do teh dokumentov tožnikom omogoča uporaba instituta stopničaste tožbe, ki ga je na novo vpeljal ZPP-E. S prvim zahtevkom bodo zahtevali dostop do podatkov. Po odločitvi sodišča bo to določilo tudi primeren rok za opredelitev drugega zahtevka (zahtevek za ugotovitve upravičenosti do škode) in navedbo dejstev ter dokazov, na katere tožniki opirajo zahtevek.

S tem se uzakonja zahteva ustavnega sodišča, da morajo imeti tožniki možnost »polnega vpogleda v listine v zvezi z izbrisom ali konverzijo« in da »jim mora ostati še zadosten čas za pripravo tožbenega zahtevka«.

Poleg tega bodo imeli tožniki tudi možnost vložitve predloga za izdajo sklepa o predložitvi dokazov sodišču, s katerim bodo lahko zahtevali dokumente in podatke, ki so pomembni za odločitev v zadevi. Naslovnik sklepa o razkritju bo moral podatke in dokumente, ki mu jih sodišče odredi, posredovati na način, ki omogoča, da bodo ti podatki in dokumenti dostopni vsem strankam v elektronski obliki.

Stopničasta tožba je predvsem primerna zaradi sodnega roka, ki ga sodišče določi in v katerem se lahko opredeli ta drugi zahtevek.